

Verslag van de vergadering van dinsdag 9 juni 2026, 13.00-15.00 uur

Aanwezig:

Michiel Bijlsma (SEO, voorzitter)
Ilonca Vaartjes (UMC Utrecht, Julius Centrum)
Robert Verheij (NIVEL, Zorginstituut NL en TiU)
Idske de Jong (Gemeente Amsterdam OIS)
Kees Leidelmeijer (InFact)
Joost Kappelhof (SCP)
Anne Gielen (EUR)
Brechtje de Gier (RIVM)
Mauro Mastrogiacomio (DNB)
Maarten Alders (CBS, directeur Dataservices),
Ellen Webbink (CBS Microdataservices, hoofd team Advies, Outputcoördinatie en Documentatie)
Anouschka van der Meulen (CBS Microdataservices, Senior Adviseur, secretaris)

Afwezig:

Kasia Karpinska (ODISSEI en EUR)
Erwin Zijleman (CPB)
Henry van der Wiel (EZK - Bedrijfsleven & Innovatie)

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent om 13.00 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom.
De agenda blijft ongewijzigd. Er zijn geen aanvullende besprekingspunten.

2. Mededelingen

De mededelingen worden voortaan ter kennisgeving opgenomen in de bijlage van de agenda en zullen niet meer één voor één behandeld worden. Vragen kunnen uiteraard tijdens de vergadering worden gesteld over de mededelingen.

Maarten Alders geeft een terugblik op de CBS-brede storing die op 7 mei jongstleden is ontstaan door een brand in het datacentrum in Almere. De brand had een grote impact voor zowel de CBS-medewerkers als ook voor gebruikers van de microdataomgeving omdat alle servers down waren. Nog dezelfde dag is een intern CBS Crisis Management Team (CMT) ingesteld, en is de communicatie naar buiten toe opgestart. Communicatiemiddelen zoals webmail en Slack waren vrij snel beschikbaar en ook de website van het CBS was bereikbaar. Op 13 mei was er weer een stroomvoorziening en konden de servers één voor één weer worden opgestart en konden CBS-medewerkers weer inloggen, evenals de onderzoekers in de microdataomgeving.

De leden reageren begripvol op de hele situatie. Men vond het frustrerend, maar er was sprake van een calamiteit en daar is iedereen zich van bewust. Enkele punten die naar voren komen:

- Eén van de leden merkt op dat er kwetsbaarheden zijn blootgelegd.
Reactie CBS: Deze calamiteit wordt CBS-breed geëvalueerd. De feedback van deze gebruikersraad is dan ook welkom. Ook wordt in zijn algemeenheid onderzocht hoe de risico's op en de impact van een dergelijke calamiteit verder kunnen worden beperkt.
- Met de communicatie naar de gebruikers zijn wisselende ervaringen. Eén van de leden noemt deze ondermaats, terwijl anderen de communicatie prima vonden.
Reactie CBS: De communicatie was op de eerste dag summier omdat we zelf nog niet wisten waar we aan toe waren en de mogelijkheden nog beperkt waren. Daarna zijn alle kanalen gebruikt die we tot onze beschikking hadden. Er zijn mails uitgegaan naar zo'n 2000 microdata-onderzoekers en er zijn berichten geplaatst op de CBS-website en op het portaal.
- Eén van de leden vraagt of er compensatie wordt aangeboden.
Reactie CBS: Compensatie gaat Microdataservices niet generiek aanbieden, er was sprake van onvoorziene omstandigheden. Als er projecten in de knel zijn gekomen door deze calamiteit, dan

bespreken we een eventuele compensatie graag individueel per project. Daarvoor kan contact worden gezocht met de contactpersonen binnen het CBS.

- Was het heel erg dat een deadline van een opdrachtgever niet gehaald kon worden? Waren er zaken die wel zeer problematisch waren omdat ze stillagen? En wat zijn de maatschappelijke kosten van deze calamiteit?

Reactie CBS: Het is duidelijk dat de storing impact heeft gehad op de vele gebruikers maar het is moeilijk om de impact te kwantificeren. CBS-breed wordt er onder andere via de gebruikersraden opgehaald wat de impact is geweest.

Voor het najaar zal een nieuwe microdatamiddag worden georganiseerd. Het onderwerp is nog niet bekend.

3. Actiepunten vorige vergadering

De actiepunten van de vorige vergadering zijn ter kennisgeving opgenomen in de bijlage.

Voor de komende vergaderingen zijn de volgende gastlocaties aangeboden:

Najaarsvergadering nov/dec 2026: SEO in Amsterdam, aangeboden door Michiel Bijlsma.

Voorjaarsvergadering mei/juni 2027: SCP (Den Haag), aangeboden door Joost Kappelhof.

Najaarsvergadering nov/dec 2027: OIS (Amsterdam), aangeboden door Idske de Jong.

Voorjaarsvergadering mei/juni 2028: Nivel (Utrecht), aangeboden door Robert Verheij.

4. CBS-microdataportaal

Ellen Webbink geeft middels een presentatie een toelichting op de ontwikkelingen en de ervaringen met het op 27 oktober geïntroduceerde online CBS-microdataportaal (microdata.cbs.nl). Dit portaal wordt gebruikt voor projectaanvragen en de administratie van CBS-microdataproyecten.

In de oude situatie werd gebruikgemaakt van meerdere applicaties. Deze werkwijze was inefficiënt, niet transparant, foutgevoelig door de vele handmatige acties, en niet toekomstbestendig.

In de nieuwe situatie hebben de projectleider en de onderzoeker meer inzicht en meer autonomie in de eigen projectadministratie. Veel handmatige stappen zijn geautomatiseerd en hierdoor efficiënter en minder foutgevoelig ingericht. Ook is de projectadministratie nu eenvoudiger overdraagbaar tussen adviseurs onderling en is het systeem toekomstbestendig.

Sinds de start eind oktober zijn we tegen zaken opgelopen die in de testfase niet voorkwamen. Middels dagelijkse stand-ups en een taskforce zijn bugs en kleine issues direct opgelost, en grotere issues geprioriteerd. Ook nu wordt er nog volop doorontwikkeld en verbeteringen doorgevoerd.

Eén van de extra's die het nieuwe systeem heeft opgeleverd: vanuit de raad is vorig jaar de wens geuit om bij het overzicht van projecten die gebruikmaken van microdata meer projectinhoudelijke informatie te hebben in de vorm van een publiekssamenvatting. Dit was met ons oude administratiesysteem niet mogelijk om te realiseren, maar met het nieuwe portaal wel. Afgelopen week is voor de eerste keer het overzicht inclusief publiekssamenvatting geplaatst op de CBS-website, en dus nu voor iedereen beschikbaar.

Na presentatie is er gelegenheid voor de leden om de ervaringen met het nieuwe portaal te delen:

- Een breed gedeeld positief aspect dat wordt genoemd is het inzicht voor de projectleider in de eigen projectadministratie. Er is onder andere beter overzicht in de kosten, maar bijvoorbeeld ook in de stand van zaken van aangeboden output.
- De nadelen die worden genoemd betreffen hoofdzakelijk de communicatie. Deze wordt in het portaal als omslachtig gezien.

Reactie CBS: We herkennen de feedback, en de communicatie in het portaal heeft dan ook onze aandacht. We zijn bezig met het onderzoeken van oplossingen die de communicatie soepeler kunnen laten verlopen.

- De facturering wordt door enkelen als een probleem gezien. Er is geen flexibiliteit meer. Voorheen kon er soms nog vooruit worden gefactureerd zodat een project gebruik kon maken van funding, dit is nu niet meer mogelijk waardoor funding verloren gaat. Daarnaast komt de laatste facturatie van het jaar erg laat in het nieuwe jaar. Dan kan er geen budget meer worden ingezet van het gefactureerde jaar.
Reactie CBS: Met betrekking tot de facturatie sluiten we nu aan bij CBS-brede regels vanuit control. Het is daarin helaas niet mogelijk om vooruit te factureren; dit staat overigens los van het nieuwe

portaal. Het CBS is zich ook bewust dat de facturatie dit jaar laat is gekomen, dat zal komend jaar beter gaan.

- Er wordt genoemd dat het onhandig is dat uploads nog in een apart portaal moeten worden gedaan. Reactie CBS: Het administratieve portaal is vanwege veiligheidseisen niet geschikt om uploads in te doen. Voor uploads zal het aparte kanaal beschikbaar blijven dat is ingericht voor het veilig uploaden van (gevoelige) data.

Actie CBS: in de volgende vergadering enkele hoofdpunten vermelden van verbeteringen die zijn doorgevoerd in het portaal.

Binnenkort zal het KTO (Klanttevredenheidsonderzoek) in een nieuwe opzet worden uitgevraagd. Hierin kunnen ook de ervaringen met het portaal worden vermeld. Oproep aan iedereen om de evaluatie in te vullen!

5. Presentatie Outputcontrole

In de vorige vergadering is door de leden de wens geuit om meer informatie te krijgen over outputcontroles. Hiervoor hebben we outputcoördinator Irene Kuin uitgenodigd om een kijkje in de keuken bij outputcontroles te geven. Zij vertelt hoe het proces van outputcontrole is ingericht en wat hierbij de uitdagingen zijn. Ook geeft ze een overzicht van wat er het afgelopen jaar is veranderd, en wat er nog verwacht kan worden de komende tijd.

Waarom doen we eigenlijk outputcontrole? In de CBS-wet is vastgelegd dat er geen gegevens over afzonderlijke entiteiten mogen worden gepubliceerd. Dit geldt voor het CBS, maar ook voor publicaties die door onderzoekers op de CBS-microdataomgeving worden gemaakt. Hiervoor zijn er richtlijnen opgesteld om onthulling te voorkomen.

Irene laat zien hoe het proces verloopt van het aanbieden van de output tot aan het vrijgeven, of tegenhouden, van een output. Hierbij zijn veel collega's betrokken in de rol van administratie, controleur of coördinatie. Het aantal aangeboden outputs stijgt jaarlijks. In 2025 hebben we ruim 4100 outputs verwerkt. Om al die outputs te kunnen verwerken is er op dit moment een poule van bijna 50 die maximaal 2 uur per dag besteden aan controle.

Eén van de uitdagingen is dat outputs steeds complexer en groter worden. Ook wordt er steeds vaker gebruikgemaakt van geüploade (niet CBS-) data, wat de interpretatie van output bemoeilijkt.

Het afgelopen jaar waren er veel nieuwe ontwikkelingen. Zo is er gewerkt aan wederzijds begrip tussen de controleur en de onderzoeker middels goedbezochte Q&A's, en een aanpassing van de richtlijnen en documentatie op de website. Ook was er de introductie van het microdataportaal waar de onderzoeker nu inzicht heeft in de stand van zaken van de output en in direct contact staat met de controleur. Tot slot is de dienstencatalogus aangepast en wordt er voor de kosten onderscheid gemaakt tussen verschillende formats. Aangeleverde output in sommige formats zijn moeilijker te controleren en daarvan is de controle foutgevoeliger, en dit kost meer tijd. Hiermee wordt ook alvast voorgesorteerd op toekomstige ontwikkelingen. Eén van die ontwikkelingen is een tool waarbinnen de output real-time kan worden aangeboden. De verwachting is dat hiermee het proces vanaf aanbieden tot controle effectiever en efficiënter zal verlopen omdat enkele procesmatige stappen geautomatiseerd kunnen worden. Ook zal er een automatische detectie van bestandstype worden gedaan, en wordt er bij aanlevering een controle gedaan op aantallen kleiner dan 10 zodat de onderzoeker hier direct inzicht in heeft en eventueel kan aanpassen voordat het naar de controleur wordt doorgezet. De tool is nog in ontwikkeling en er kan op dit moment nog niet worden gemeld wanneer deze precies wordt gelanceerd. We hopen dat het nog dit jaar zal zijn.

Er komen veel reacties en vragen naar aanleiding van deze presentatie:

- Het gebruik van Excel voor de output is voor sommige gebruikers niet handig vanwege problemen met het omzetten van Stata-output naar Excel. Bij omzetting van Engelse decimale notatie (punten) naar Nederlands (komma's) ontstaan fouten. Bovendien wordt de instelling gereset bij volgende inlogging. Er is voorkeur voor het aanleveren van Stata-output of het aanbieden van Excel in het Engels binnen de RA-omgeving.
Actie CBS om na te gaan wat hier mogelijk is.
- De meeste discussie bij output ontstaat over wanneer een onderdrukte waarde (<10) terug te rekenen is uit de overige aangeleverde aantallen. Er is een grijs gebied waarin het onduidelijk is of iets wel of niet terug te rekenen is.

Reactie CBS: vraag bij twijfel vóór het aanbieden van output advies bij het CBS. De outputcoördinatoren zijn beschikbaar om samen met de onderzoeker de mogelijkheden vooraf te bespreken.

- Er wordt gevraagd of het mogelijk is om de output telefonisch te bespreken als deze is tegengehouden. Reactie CBS: Het is mogelijk om hiervoor een terugbelverzoek in te dienen in het portaal. Eén van de coördinatoren zal dan zo spoedig mogelijk contact opnemen. Op deze manier heeft de coördinator de tijd om de betreffende output erbij te pakken en zich voor te bereiden.
- Om te mogen publiceren op instellingsniveau is het noodzakelijk dat er toestemming wordt gegeven door de betreffende instellingen. Dit volgt uit de [Beleidsregel publiceren op instellingsniveau](#). Ook als er niet direct per instelling wordt gepubliceerd, maar uitsplitsingen op regionaal niveau worden gedaan, kan het zijn dat een regio slechts één of twee instellingen omvat. Dit compliceert de outputcontrole. Voorbeelden zijn ziekenhuizen, scholen en woningcorporaties.
- Er is sprake van meerdere outputcontroleurs die soms verschillend naar de output kijken. Dit leidt volgens een lid van de gebruikersraad tot ongelijkheid in de behandeling van output: de ene keer wordt het doorgelaten, en de volgende keer kan een zelfde soort output worden tegengehouden. Dit geeft verwarring en frustratie bij de onderzoekers.

Eén van de leden geeft het advies om te laten zien wat de uitdagingen van het werk van de outputcontroleur zijn om begrip te kweken bij de onderzoekers.

Reactie CBS: Met kennisdeel-sessies en nieuwsbrieven wordt beoogd de controleurs zo gelijk mogelijk te laten controleren; hier is het CBS volop mee bezig. Aan de andere kant, blijft het complex en mensenwerk en is dat de reden dat er twee controleurs zijn.

- Er is steun vanuit de leden voor het afdwingen van vaste bestandsformats voor de output. Het CBS moet voorbeelden geven en duidelijk uitleggen waarom bepaalde formats nodig zijn om op deze manier draagvlak te creëren bij de onderzoekers. Het CBS kan incentives bieden voor het volgen van richtlijnen, zoals prijsdifferentiatie of snellere doorlooptijd van de output

6. Presentatie Pseudonimiseren

Projectleider Centrale Bestandskoppeling (CBK) Sue Westerman is aangeschoven en geeft een kijkje in de keuken bij het proces van pseudonimiseren van CBS-datasets en uploads.

Ze licht vier verschillende pseudonimiseertechnieken toe waar het CBS gebruik van maakt, te weten: versleutelen, verrinnen, indikken en verwijderen. De techniek van verrinnen wordt in veel bestanden gebruikt: Om bestanden op persoonsniveau te kunnen koppelen worden de persoonsgegevens omgezet in een RINPersoon. RIN staat voor Random Identificatie Nummer en is een getal van 9 cijfers. Een vergelijkbare methode wordt gebruikt voor de omzetting van adresgegevens in RINObject.

Het pseudonimiseren van bestanden is een gedeelde verantwoordelijkheid van CBK en de (externe) onderzoeker. De onderzoeker is eigenaar en inhoudelijk expert van het bestand, en dient duidelijke metadata aan te leveren zodat CBK kan beoordelen of een bestand na pseudonimiseren van individuele identificerende variabelen voldoende is gepseudonimiseerd.

Er is jaarlijks een toename te zien in het aantal gepseudonimiseerde bestanden. Sinds 2017 is er een verdubbeling te zien naar ruim 2000 aanvragen in 2025. Ongeveer een derde van de bestanden is afkomstig van microdataservices.

Na deze presentatie zijn we helaas door de vergadertijd heen, en enkele leden moeten door naar een volgend overleg. Vanuit de leden die nog aanwezig zijn komen nog wat reacties.

- Vanuit één van de leden komt de vraag met wat voor fouten wij te maken krijgen tijdens het koppelen van bestanden, bijvoorbeeld bij enquêtebestanden, en hoe we daar mee omgaan.

Reactie CBS: Voor iedere (combinatie van) identificerende variabelen hebben we een verwacht koppelrendement. Fouten in een dataset resulteren erin dat het koppelrendement lager is dan we verwachten bij het uitvoeren van één van de standaard koppelstrategieën. Als het lager is, onderzoeken we de niet gekoppelde dataset om erachter te komen waardoor er niet gekoppeld kon worden. Dat kan van alles zijn, het kan zijn dat een variabele slecht gevuld blijkt, dus leeg is. Het kan zijn dat gegevens onjuist zijn ingevuld en we ze daarom niet kunnen koppelen. Het komt ook regelmatig voor dat de peildatum, dus de datum waarop de adresgegevens betrekking hebben, niet klopt. Afhankelijk van deze bevindingen kunnen we besluiten om de koppelstrategie aan te passen en de koppeling opnieuw uit te voeren. Dit doen we echter alleen als we verwachten dat het rendement erdoor significant zal toenemen. Om die reden vragen we dus ook om vooraf informatie te verstrekken over de kwaliteit van de gegevens zodat we daar in de keuze voor de koppelstrategie rekening mee kunnen houden.

- Er wordt gevraagd hoe random niet koppelbare personen zijn.
Reactie CBS: In het algemeen kun je stellen dat koppelingen op basis van adres (en niet op BSN) in een groter deel niet koppelbare personen resulteert. Enerzijds omdat de kans op administratieve fouten groter is, maar ook omdat er op sommige adressen veel personen ingeschreven staan en de kans dan kleiner is om unieke personen te vinden, bijvoorbeeld in een zorginstelling. De kans is dan groter dat we meerdere personen met dezelfde combinatie van postcode, huisnummer(toevoeging), geboortedatum en geslacht vinden. Verder wordt wie we kunnen koppelen bepaald door de afbakening van het BRP. Personen met een adres in het buitenland zullen we dus niet kunnen vinden, tenzij we ze op BSN kunnen koppelen. Of je last van hebt van selectiviteit in de niet-gekoppelde personen is dus sterk afhankelijk van de populatie personen in het onderzoeksbestand, in combinatie met de kwaliteit van de beschikbare koppelvariabelen.

Tot slot wordt er nog opgemerkt dat het erg fijn is om in deze presentatie te zien hoe zorgvuldig het CBS omgaat met al die data.

7. Rondvraag en sluiting

Enkele leden merken op dat beide presentaties heel nuttig waren.
De vergadering wordt gesloten om 15.10.

Bijlage agendapunt 2. Mededelingen

- De CBS-Microdatamiddag Veiligheid en Criminaliteit vond plaats op 4 juni 2026.
- Stand van zaken implementatie nieuwe rol CBS als bevoegd orgaan Data Governance Act (DGA):
Zie ook punt 5 van het verslag van de vergadering van 3-6-2025 <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/gebruikersraad>
De aanwijzing van CBS als bevoegd orgaan DGA is vergevorderd. Dit wetgevingsproces duurt wat langer dan eerder verwacht; de actuele inschatting van BZK is dat deze wetgeving kort na het zomerreces zal worden gepubliceerd in de Staatscourant. De interne voorbereiding bij het CBS op haar nieuwe taak is ook al vergevorderd, zodat CBS direct kan starten met de nieuwe dienstverlening zodra de wetgeving gepubliceerd is.
In het kader van een zogeheten Technical Support Instrument vanuit de Europese Commissie, is in maart een internationaal project gestart waarbij de eGovernance Academy uit Estland de statistische bureaus van Nederland, Duitsland, Estland en Kroatië 24 maanden gaat ondersteunen bij de implementatie van de DGA en bij het stimuleren van een cultuur van datahergebruik. De leden van de adviesraad microdataservices zijn medio april vanuit dit project benaderd om een online survey in te vullen met vragen over kennisniveau, kansen, bedreigingen en behoeften rondom het hergebruik van overheidsdata. Op basis van de reacties op deze survey en verdiepende gesprekken in juni met enkele stakeholders, zullen de verdere projectinrichting en de projectresultaten worden vormgegeven.
- CBS Data Storage (sinds 2025): opslag van data (en metadata) door onderzoekers om hergebruik van data binnen de CBS-microdataomgeving te bevorderen:
 - Momenteel zijn er ruim 50 bestanden aangeleverd door onderzoekers. Vooral data uit erg grote bestanden (persoonsnetwerkbestanden en SPOLIS) worden gedeeld.
 - CBS organiseert Q&A's om Data Storage te promoten en onderzoekers hun projecten toe te laten lichten.
 - Er zijn een aantal projecten die gebruikmaken van de bestanden in de Data Storage.
- Onlangs is de vijfjaarlijks evaluatie van het CBS gestart. Deze evaluatie vloeit voort uit de Kaderwet ZBO. Onderwerpen van de evaluatie van het CBS over de periode 2021-2025 zijn doelmatigheid, doeltreffendheid, onafhankelijkheid en toekomstbestendigheid.
EZK is opdrachtgever en heeft deze keer de onderzoeksbureaus AEF en Ecorys de opdracht gegeven deze evaluatie samen uit te voeren. Hiervoor doen ze bureauonderzoek (ze bekijken bijvoorbeeld de jaarverslagen van het CBS) en houden ze interviews (met CBS'ers en strategische relaties). Enkele leden van de Gebruikersraad Microdata Services zijn hiervoor benaderd.

Bijlage agendapunt 3. Actiepunten vorige vergadering

De volgende actiepunten zijn afgehandeld:

- *CBS zal bij de volgende vergadering een agendapunt wijden aan output.*
- *CBS zal enkele weken voor de vergadering actief bij de leden om inbreng vragen voor de agenda.*
- *CBS zal de agenda ten minste 2 weken voor de vergadering rondsturen zodat de leden meer tijd hebben om informatie op te halen bij de achterban.*
- *Leden die voor de volgende vergadering als gastlocatie willen dienen melden dit aan het CBS. Als er geen gegadigden zijn, vindt de vergadering bij het CBS plaats.*